OD KSIĘGARZY
POLSKICH
Z OKAZJI
WSPÓLNEGO JUBILEUSZU
600-LECIA
UNIWERSYTETU
JAGIELLOŃSKIEGO
I KSIĘGARSTWA POLSKIEGO
PRZEKAZUJE
CENTRALA KSIĘGARSTWA
DOM KSIĄŻKI

KRAKÓW, W MAJU 1964

DEMONSTRATIO

qvibus Justis ex Causis

Serenissimus ac Potentissimus Princeps

AUGUSTUS II.

Poloniarum Rex, Elector Saxoniæ, h. t. Sacri Romani Imperii Vicarius,

Regis Sueciæ in Pomerania citeriore subsistentem Exercitum aggreditur.

A. O. R. MDCCXI. Mense Augusto.

* * * * * *

OMnibus ſine dubio Manifeſtum eſt, quantum Sereniſſimus Poloniarum Rex, Sereniſſimorum contra Galliam Fœderatorum tribuerit amicitiæ, & ſtatim a præſentis hujus Belli initio, poſthabito ſæpius etiam ſuo emolumento, nullam neglexerit occaſionem, paratum ad officia ſuum iisdem commonſtrare animum. Magnum certe ſacra ſua Regia Majeſtas hujus rei dedit documentum, qvũ A. 1709. Suecicæ ſub Craſſovio militantes copiæ ex Polonia in Pomeraniam ſe reciperent. Erat tum è re Sereniſſ. Regis Poloniæ, hoſtes proſternere, neqve ipſis indulgere tempus, ut vires reſumerent, turbandæ denuò Poloniæ, aut ut continuum metum S. R. Maj hæreditariis injicerent Provinciis, ſive iisdem inferrent damnum. Aderant tum qvoqve non modo juſtæ rationes, ſatis virium, ſed ~~eſt~~ Ruſſorum ſub Generali Campi-Ducis legato GOLZIO, auxilia, & non minus Polonorum Lithuanorumqve robur, qvibus adhibitis, ad exemplum Regis Sueciæ, A. 1706. ab ipſo datum, Ser. Pol. REX utiqve hoſtium inſeqvi veſtigia, & in Pomerania eosdem armis aggredi potuiſſet. At qvamvis hoc ipſum ſuæ ſecuritati maxime fuiſſet proficuum, ſponte tamen abſtinuit & ad Ser. con-

et

tra Galliam Fœderatorum cupita, magna cum industria rem eo direxit, ut sub conditione certæ & sufficientis Guarantiæ, pro securitate Borealium Principum Confœderatorum, a supra dictis Fœderatis præstandæ, perseqvendi Crassovianas copias omissum & mutatum fuerit consilium. Statim post hæc, à M. Czaro & a Polonica Republica, de bona qva essent erga Sereniss. c. G. Fœderatos voluntate Hagam & Ratisbonam perscriptum fuit, benevolumqve suum declararunt animum, addita tamen clausula, ut non modo Saxonicæ terræ, sed etiam Poloniæ Regnum & denominatæ deinceps in Neutralitatis actibus Danicæ Provinciæ, sub Ser. c. g. Fœderatorum *Gvarantia*, contra Suecicam invasionem omni fruerentur securitate. Siqvidem haud æqvum foret, liberam hostibus fugam rogare velle, & tamen metuendum ab iis periculum avertere nolle.

Approbatum hoc fuit, & ad hæc super Neutralitatis negotio Hagæ & Ratisbonæ consveto more tractatus instituti; Serenissimi Fœderati tunc temporis hoc negotium eo considerabant modo, qvasi S. R. Imperii Salus, & totius communis causæ inde dependeret fortuna.

Qvum

Qvum etiam hoc intuitu Boreal. Fœderati hanc acceptassent Neutralitatem & per hanc uti vinculo cum Fœderatis contra Galliam colligarentur, adeo, ut contra illum, qvi huic instituto refragari sibi præsumpsisset, unitis viribus pugnandum fore, decerneretur: Sereniss. Pol. Rex ex sua parte omne istud religiose observavit, qvod ab utrisqve Fœderatis statutum fuerat, in certà versatus fiducia, Sueciæ Regem, secundum Holmiensis Regii Senatus obstringentem declarationem solenni scripto Hagæ Comitis exhibitam, Fœderatorum accessurum conventioni, & ad eandem se conformaturum.

Fecit autem Rex Sveciæ verbis & factis plane contrarium, præter omnium spem & opinionem, sicuti hoc toti constat Orbi; Dum qvidem ab initio variis illusionibus circumducere Sereniss. Fœderatos tentaverit, & de dandis 8000. militibus, ex Pomeranico sub Crassovio militante exercitu, tractatus cum ipsis instituerit. Postea verò qvum Britanni & Belgæ in omnia, qvæ desiderata fuerant, consensissent, & ita Tractatus pro confectis haberi poterant, Senatui Holmiensi interdixerit, aliqvid copiarum Fœderatis permittere; E contrario autem

I. Exercitum in Pomerania ultra dimidium novis conscriptis auxit militibus.

II. Haud

II. Haud parvum qvoqve copiarum numerum successive a qvingenis usqve ad Octogenos milites ex Svecia in Pomeraniam trajecit.

III. Nonnullas naves Danicas ex iis egressas Provinciis, qvæ sub Neutralitate comprehenduntur, in mari hostiliter tractavit & abegit, atqve sic ipso facto Neutralitatem rupit. Adeò ut

IV. Post percussum cum Porta Ottomannica, Christiani Nominis hærede hoste, haud excusandum fœdus, non dubitaverit, tam Hagæ Comitis qvam in comitiis S. R. Imperii per solenne Scriptum, de dato ad Benderam d. 30. Novembr. 1710., declarare, (sicuti jamdum in Aula Cæsarea L. B. a Strahlenheim, d. 11. Augusti e. a. contra Sanctionem hujus conventionis ejusqve prosecutionem protestatus est) se Neutralitatem de qva conventum erat plane rejicere, neqve ista teneri velle; Duræ insuper Phrases, contumeliosæ, & Fœderatis non ferendæ, additæ sunt comminationes; Hanc nimirum Neutralitatis conventionem partialem esse, (cum ista tamen si Seciæ Rex rem bene considerare vellet, in suum cedebat commodum.) Se sibi Libertatem nulla Lege limitatam reservare, ut Potentiam Vi-

Viresqve ſuas contra ſuos qvoscunqve hoſtes, ubicunqve locorum & qvovis tempore, ſecundum jus & morem belli, (ſævisſimi Suecorum exceſſus teſtantur qvam parum illi hoc jus obſervent,) adhibeat. Qvod ſi qvis impedimento futurus eſſet, qvo minus juratum ſuum hoſtem armis perſeqvi posſit, eundem ſe alio modo conſiderare non poſſe qvam tanqvam aggreſſorem, & pro tali declarare. Qvod re ipſa nil eſt aliud, qvam bellum non modo contra Sereniſſ. Boreal. Fœderatos in genere, & contra Sereniſſ. Poloniæ Regem in ſpecie, in-et extra Regnum Poloniæ & Electorales ditiones, ubicunqve locorum & qvocunqve tempore perſeqvi velle; Sed etiam Sereniſſimis contra Galliam Fœderatis, Bellum denunciare, idqve Turcarum, Tartarorumqve, fœderatorum ſuorum ope undiqve ferro & incendiis continuare. Siqvidem hoc ipſum Rex Sueciæ in Manifeſto ſub d. Benderæ d. 28. Jan. hujus anni, 1711, per Palatinum Kiovienſem cum armata manu Barbarorum & infidelium in Poloniam miſſo, & directe contra Poloniæ Regem

gem concepto, expresſis verbis manifeſtat, ſe hunc in finem cum Turca & Tartaro contraxiſſe fœdus. At Sereniſſimi contra Galliam Fœderati ob has comminationes, non deerunt qvo minus Neutralitati ſuum maneat robur & ſtabilamentum.

V. Accedit ad hoc, qvod nuper perduellis Smigielskius ex Svecica Pomerania cum damnando Lescinii Comitis Manifeſto, (qvi etiam huc usqve in hac degit Provincia ibidemqve alitur,) & cum parte aliqva hoſtilium copiarum in Poloniam irrepſerit, ad rebellionem ciere Polonorum tentaverit animos, re ipſa etiam hoſtilia contra Regis Poloniæ milites exercuerit, & qvum undiqve inveſtigaretur, in modo memoratam Svecicam refugerit Provinciam, ubi ſimili modo ſuſtentatur, & de omnibus neceſſariis ipſi proſpicitur. Qvo facto denuò Neutralitas fracta rupta eſt. Unde Sereniſſ. Polon. Rex eo magis pro ſe militantem habet juſtitiam, & urgentem neceſſitatem, ut omnia licita & qvæcunqve poteſt adhibeat media eradicando tam ſpinoſo malo funditus, & obſtruendis fontibus unde torrens eſt metuendus.

Nulla eſt præſumptio, Ser. c. Galliam Fœderatos, qvum permoverint Ser. Pol. Regem ejusqve Fœderatos, illorum intuitu, & ad Sveciæ

ciæ Regis proprium commodum conceptam apprehendere Neutralitatem, qvam hic tam irreverenter rejecit, eo fuiſſe animo, ut tanta propenſio cederet in damnum Regis, Regni Poloniæ, & cæterarum Subditarum Provinciarum ruinam; Qvemadmodum id jamdum evenit, dum præ metu hoſtilis ex Pomerania invaſionis complures Subditorum Patriâ exceſſerint, unde mercatorum fidei apud exteros, & ipſis commerciis multum illatum eſt damni. Et præter hoc immenſæ in conſcribendos conducendosqve milites expenſæ, conſcriptio Cohortium & Turmarum per Præfecturas Majores, & evocatio populi & plebis per totum Electoratum, Impedimentum in re Oeconomica, & inde emergens in reditibus damnum, aliaqve poſt ſe traxere incommoda.

Haud etiam æqvum eſſet, ut Seciæ Rex de hac Neutralitatis conventione, qvanqvam ab ipſo irreverenter rejècta, præter illud emolumentum, qvod ex ea nactus eſt, ut Craſſovianas copias nemo in Pomeraniam usqve inſeqveretur, adhuc ultrà in damnum & præjudicium Ser. Pol. Regis ipſiusqve Bor. Fœderatorum eadem fruatur Neutralitate; Si qvidem nemo erit, qvi non introſpiciat, totam Turcici Belli molem in augmento Svecici in Pomerania exercitus, & futura in Poloniam aut Saxoniam invaſione ſuperſtructam eſſe.

Hoc rerum Statu, & qvum toti patefcat Orbi Sveciæ Regem confiliis & factis femet ipfum evolviffe, ut ad eundem amplius haud fit refpiciendum. E contrario vero, perpenfis vehementibus, & a Chriftiano Principe vix auditis comminationibus, a difperfione Pomeranici exercitus non modo Sereniff. Regis Pol. & fuarum ditionum dependeat fecuritas, qvam etiam Sereniff. c. Galliam Fœderati præftare fecundum conventionem omnino obligati funt; Verum infuper confervatio & tranqvillitas S. R. Imperii, & communis caufæ felix dependeat eventus.

Speraverat qvidem Seren. Pol. Rex, Ser. contra Galliam Fœderatos ad confervandam Neutralitatem deftinatas copias, domando minaci hofti, fub ductu Sereniff. Polon. Regis, tanqvam partis læfæ & periclitantis, militatum miffuros.

Qvum vero huc usqve Seren. c.G.Fœderati bonam fuam propenfionem exeqvi neqviverint; Dum retardationes & procraftinationes de Copiarum profectione, qvos ad tuendam Neutralitatem promiferant, præterlapfo qvoqve termino, id fatis indicent; Interim vero Sereniff. Pol. Rex ob evitandum & præveniendum damnum, indeqve orituros alios eventus

fine

ſine mora ulteriori rebus ſuis conſulere neceſſe habeat: In ſuper fideles Poloniæ Regni Status, jam ultrà in ambiguo verſari nolint, qvin potius firmam & ſtabilem Regni Polonici exoptent tranqvillitatem: Præterea etiam non tantummodo ex his pro conſervatione Poloniæ & Saxoniæ allegatis rationibus, Sereniſſ. Regis Pol. Majeſtas moveatur, in eum finem legitimis & juſtis uti mediis; Sed inprimis, uti jam monitum, S. R. Imperii hoc reqvirat tranqvillitas, cujus cura eidem utpote nunc temporis Imperii VICARIO, incumbit, & Directoris munus in Circulo Saxonico Superiori ab eodem exigit. Præſertim qvum notum ſit, Regem Sueciæ nuper cum Gallorum Rege iniiſſe pacta, qvorum tenor non adeò verſatur in ſecreto, qvin non ad manus Ser. contra Galliam Fœderatorum ejusdem pervenerit copia; Præter hoc etiam certò conſtet, Svecos in Pomerania illud tantum præſtolari tempus, qvo Bavariæ qvondam Elector, ſuos contra S. R. Imperium juxta ſuperioris Rheni ripas exeqvi poſſit conatus; Neqve aliter ſuſpicandum, qvam, Svecos ea uſuros occaſione, & potius in Saxoniam & Provincias Imperii, qvam in Poloniam irrupturos. Unde patet, ſummè neceſſarium eſſe idonea

inire

inire consilia ut per disperſionem Suecici in Pomerania exercitus, S. R. Imperii ſtabiliatur & conſervetur tranqvillitas, metuendis periculoſis Machinationibus obviam eatur, & ſuppoſiti doloſo cineri ignes qvam primum extingvantur.

Nemo itaqve improbabit Sereniſſimi Regis Poloniæ propoſitum, qvod tandem collectis a Deo concesſis viribus, & foederatorum ſuorum ope & auxilio, ſuæ proſpiciat ſecuritati, ſuo qve ſatisfaciat officio. Inſimul declaratur a parte Sereniſſ. Polon. Regis, nihil aliud eidem eſſe cordi qvam S. R. Imperii tranqvillitatem, ſibi, ſuis, procurare ſecuritatem, & id agere velle, ne Ser. contra Galliam Fœderati in felicibus ſuis impediantur ſucceſſibus. Firmam qvoqve ſpem concipit Ser. Pol. Rex, Ser. c. G. Fœderatos, qvando videbunt Seren. Boreal. Fœderatos tam egregie res ſuas diſpoſuiſſe, eo promptius acceſſuros, atqve id, ad qvod per ſtipulata omnino tenentur, præſtituros, ut ſalutare iſtud inter ipſos utrosqve Vinculum Unionis, qvod hactenus duravit, in commune ipſorum emolumentum adhuc porro maneat indiſſolubile.